

Gnealu ksun

Kingal klgan pnegluban ka gnealu, mggaluk quri sjiqun. Qulung niqan ka pnegluban dha do, kmpriyux ka dha seejiq mggealu nii, “Bitaq tmquli laqi kika hana ta klaun ka lnglungan tama ni bubu”msa ka kari ga, kika wada pteura bi lnglungan hana maa tama ni maa bubu ka seejiq, huya msa wada kmpriyux ka gnkla na quri bgurah pnegluban gnealu, paah saw nii wada huyu msa kndakil ni kmpriyux ka hiya nanak.

Mnrngaw ka emptgsa, smbgurah brihan kneudus ka gnealu. Saw kingal brhug, rwahan na ka nniqan brihan kneudus sjiqun, wada mtrawah kana ka slhbnun lnglungan na ni wada msleexan bi qtaan ka brihan kneudus lniing na. Mdka saw rdax hidaw mtmay ruwan sapah prdaxun na kana ka mnkuung tqring, saw kika brax gnealu msa.

Brax gnealu o tduwa pkrdax lnglungan naqih seejiq, empkla sa kla ta tduwa pkmalu duri, aji ku saw nii ungat brihan. Gmealu ta taxa seejiq o aji ta powda lnglungan ta nanak gmealu hyaan, hiya nanak ka sgealu ta.

Ungat ka seejiq ida tnburux, ungat ka seejiq ini psmiyah gnealu uri. Paah ta laqi bilaq ni bitaq paru, mangal ta, teumal ta, mgay ta klgan gnealu, mneudus ta kska gnealu, manu ka gnealu o yaa ta klaun hug? Malu utux ta o

tduwa ta msblaiq kingal kndsan, nasi aji o, ana manu qnrqilan o strngun ta uri da, nasi ta klaun manu bi ka gnealu do, ida aji emphuya ka kndsan ta da.

Tgkingal, aji gdmrax prqdug mgay ka gnealu, aji wana nak niqan psaun na ni niqan smyahan na ka gnealu.

Tgdha, aji wana emplinglung truma ka gnealu, mtuku do ini biyaw krbuhan ungat ka emplinglung truma, kiya ni ini kntuku ni ini pkungat ka gnealu, kika ini pstuq bitaq kingal kndsan.

Tgtru, aji wana qaras qbubur ka gnealu, qnaras paah qbubur, lnglungan, utux ka gnealu, saw ka “Mshjil napa mssibus ka gnealu”wada pteura cih pusu kari gnealu ka nii.

Tgspat, aji sgealu ni psgaaw ka gnealu, tgeinu ka kuxul su? Saw nii do aji malu.

Tgrima, ini rngaw sa swayay ta han ka gnealu, yaasa ini tealax bitaq ana knuwan ka seejiq mggealu, ana bitaq knuwan mseupu ka utux lnglungan dha, dgyalun na ka eduk kneudus ni hhuqil, nhdaan karat dxgal, sskuxul ini kmpriyux ka gnealu.

所謂愛

愛是一種關係，是人與人間的聯繫，一旦有了關係，相愛的人會因此改變，所謂「養兒方知父母心」即說明了初為父母的人在新的愛的關係中，內心的感受及體驗，也從中得到成長及改變。

謝勒曾說，愛是把鑰匙，打開對方的價值領域與擔憂，將隱藏的價值觀呈現，愛的力量就像陽光照亮陰暗的角落。

愛能照亮罪人的心靈，使他相信自己還有改過遷善的可能，愛一個人是愛他自己的本色。

無人是離群索居的，無人是不需要愛的，我們自幼接受、參與、付出各種形式的愛，我們生活在愛中，卻不一定知道什麼是愛，人生世事難料，禍福無常，若我們了解愛的意義，困境就會迎刃而解。

一、愛非施恩，是不求回報。

二、愛非慾望，慾望得到滿足就消失，愛卻是永不滿足也永不消失。

三、愛不只是感受快樂而已，是身心靈上的快感，所謂「愛是最甜蜜的負擔」能說明這一點。

四、愛非同情及選擇，使他人做出排序是不好的。

五、愛是不必說再見的，因為相愛的心永遠同在，真愛能突破生死，此情不渝。

Msleexan ni msriqu bi slhayan ka kari Truku

Paah ku laqi bilaq mniq sapah ga, rmngaw lqian dha ka kana rdrudan alang o ini rngaw kari dha nanak kari Truku ni rmngaw kari klwaan. Empprngaw ka dhiya nanak uri o dmuuy kari klwaan empprngaw. Musa ku ptasan prjingan, ptasan tgbilaq, ptasan tgkska ni ptasan tgbaraw ga paah mgrbu bitaq malax matas musa sapah gbiyan o kingal jiyax ka nniqan ptasan hiya o rmngaw kari klwaan ka emptgsa laqi empatas ni empprngaw kari klwaan ka lqlaqi empatas uri. Saw nii ka yaku o ini ku bi kla rmngaw ana bilaq ka kari Truku kari rudan mu nanak, biqan ku patas kari Truku siida, meisug ku bi ni mqhnga bi ka lnglungan mu, “ manu ka nii hug? ” msa ku nanak lmnglung, huya ksun smpug o msriqu balay quri knan, duri ni naqih bi kuxul mu ka saw nii ha.

Kiya ka kiya ni paru mu bi qrasun ka duma ptasan, smparu bi qmita kana laqi seejiq tnpusu ni smparu bi qmita kari seejiq tnpusu uri. kiya do phiyug kingal “ qmpringan laqi empatas seejiq tnpuas. ” mkug sslhayan patas smluhay kari seejiq tnpusu, ana kingal balay ka laqi seejiq tnpusu o ida kmeaguh kingal mtgsa miyah tmgsa kari dha nanak.

Yaasa ini ku bi kla qmita ka patas kari Truku ni ini ku bi kla ka smpug uri. paah ku rajing tngllingis ku smluhay, msriqu balay ka slhayan. yaku do ida ta dhqi balay mkla smpug ni mkla rmngaw ka kari rudan ta nanak Truku msa ku lmnglung, kiya do tqqit ku gupun mdrumut smluhay, “ ida ta dhqi balay mkla ” msa ku rmngaw yaku nanak. wada pdalih kingal hngkawas ka snlhayan mu do, aji hmut qaras lnglungan mu ni msleexan ka sspug mu patas kari rudan mu nanak kari Truku. **Paru mu bi qrasun duri** o mkla ku hari rmngaw kari mu nanak, musa ku alang do dmuuy ku kari mu nanak empprngaw tama ni bubu mu ni mtduwa ku empprngaw kari rdrudan alang uri da. Sayang ka yaku dga ini ku bi keisug ka smluhay yaasa msleexan balay slhayan da.

Paah bi lnglungan mu mqaras quri ptasan, kana ka lqlaqi empatas seejiq tnpusu uri ga ida yaa mdka bi knan mqaras uri ha msa ku lmnglung. Paah nami ini bi kla ni bitaq nami mkla smpug, ini bi kla rmngaw ni ini bi kla matas patas bitaq nami mkla rmngaw ni matas patas, paah msriqu bitaq msleexan, paah tngllingis smluhay bitaq mlhulis mqaras smluhay.

110 年全國語文競賽原住民族語朗讀 【太魯閣語】 高中學生組 編號 2 號

學習太魯閣族語的難與易

從小，我一點都不會講母語，當我收到母語課本時，懼怕地想「這是什麼？」

值得欣慰的是，我的母校很尊重原住民學生，也非常的尊重原住民的語言，設立了「原住民班」教授原住民語言。

一開始因為非常困難，我邊哭邊學習，我一定要學會讀、要學會講太魯閣語，我告訴自己「我一定要學會」。學了將近一年，我越讀越上手，也逐漸會用太魯閣族語與父母親對話，回到部落也可以用族語與族人對話。現在我不怕學習。

我打從心底裡感謝母校，從不會閱讀、不會講、不會書寫一直到學會講與學會書寫，從困難到容易，從哭著學習到快樂的學習。

Kari Mdkrang Truku

Mmowsa mdkrang brah na siida o asi ka musa rmngaw ngalan kari alang ka pusu seusa mdkrang nii. Mssruwa ka pnrngagan dha ni mmowsa siida do ini psrwai pcinun ka **kuyuh**, tmikan masu psramal buwax ddsun, hmlama ni sbgrahan ka tahut rqda. Musa mssli empprngaw bbuyu ka dsnew mmowsa na ni “ mduuy qsiya ” o srbug na qsiya ka rnabaw ni daan na murus babaw tunux txtaxa hiyi smapuh aji dha eangal ramus. Babaw na nii, hmgluq pucing tgakat thmuku tluung ka kana ni tgluus embahang sndhug kari mdudul, kiya do kana o ciyu tluling baga dha ka pspuun dha rmbug qsiya gaga brah mduuy qsiya ni smdhug kari.

Mtaqi bbuyu siida ka dhiya ni malu ka spi dha o asi klutut mn3 musa **“psisil”**, nasi naqih ka pnssilan dha o asi alax embrinah ini usa, nasi malu o asi usa quri ssaun. Hmdhik mqaras ni **mnkleelug** meuyas musa sapah. Pdalih alang dha nanak do hmdhik pxal duri ni mqquri alang msqar puniq, nasi 2 ka nangal dha o ptpusal msqar. Embahang ka seejiq alang ni ima ka mnangal do asi adas lukus hubang ka tnsapah ni saan haya pstrung plukus tudu elug. Dhuq alang **ka hiya** do dmuuy pucing **da ki dara pais** enjiyan **ni** sgkuwak na babaw mnarux hiyi dseejiq do asi kmalu ka mnarux seejiq. Spteetu **“brqiya”** nii o pnskraya kmeaguh mlawa utux druwan sapah tunux

nii. Paah laqi bitaq rudan ka kana alang o bitaq mk5, 6 jiyax shngian dha kana rbuk dha mseupu mqaras rmgrig Seejiq ghwayan utux o yaa bi mk10 jiyax plkusan lukus hubang ni babaw na hiya do mlukus ida saw pnlukus niya.

Nasi niqan ka seejiq tnqnay dhyaan wada meydang taxa **dha**, dhuq alang ka dhiya siida uri o ini asi tmay alang, keeman smkkingal **kneulus** musa alang ni mangal lukus embbulang ini **duuy ana** manu. Dhuq brah sapah dha nanak siida o qhuran dha btunux tmutuy ka gaga sapah ni mknhuway mtmay sapah. Saw mgrbu saman do plkusun dha ka lukus hnici dha ngangut ni pucing nadas dha o ini dha jiyi pryuxun dha 1 duri pucing.

Rahuq seejiq sapah wada mdkrang uri o ini tduwa hmut musa mtmay sapah dha. Duri o ini tduwa embahang rnaw kari, kiya o aji sseejiq quri dnngsan wada mdkrang. Dhuq alang ni embahang cinun do, kika tblaiq mtaqi ka keeman siida.

太魯閣族的出草故事

當出發時必須先得到長老同意後，才可以準備出發，婦女準備要帶去的小米，小米糕及米酒，家裡的火不能熄滅。出草獵團當晚在野外等夢占，如果鳥占是「凶」，要立刻打道回家。但如果鳥占是「吉」，可繼續前進。

出草獵團一路上高聲歡呼（hmdhik），聽到槍聲一次則表示獵取一個，兩槍聲表示兩個。獵取那家的人要帶著英雄服（hubang）去迎接獵取者並給他穿上英雄服。

出草獵團中有在路上迷失的不立刻進去，而是趁夜中回到部落，各以其一服器具棄之戶外，裸體潛行到自行家門口時，用小石頭向家屋丟去，叫醒家人開門進去。第二天再穿上棄之戶外的衣服，換另外一把新刀。發起者對死者家屬賠償，如大鍋（gukung, liwas）、槍（puniq）、刀（pucing）、斧頭（pupu），這些並不是要喪家而是要丟棄成廢棄物（pkuring）。

出草期間家裡爐灶中的火不能熄，禁止相互施和受，禁止摸苧麻絲及織布，其他未出草者亦禁止到別人家，禁止玩笑的話，主要是不破壞出草。到達部落，聽到織布聲時，晚上可以安心的睡覺。

Mseusa

Mseusa o pusu bi qpahun kuyuh Truku sbiyaw ka kiya. Kngkingal sapah Truku ga asi ka mhuma krig kana, yaasa kika ngalan dha waray nuqih tunun dha qabang, phmaun dha **truma** qdrux ka krig, qdaan dha qbulit ni sudu knragan sapah, kiya o kkmalu kndkilan krig, qqthur lala bi nuqih ni bbaraw bi nuqih na uri.

Yaasa nngalan dha waray nuqih tunun dha qabang o mhuma nanak krig ka kngkingal sapah Truku sbiyaw, saw nii ka kndsan endaan rudan Truku, klaun dha balay ka waray nuqih, kiya o rqling bbaraw, mkray ini qstug, lhkah, pktleetu, malu bi tunan qabang ni smluun lukus Truku sbiyaw, Kuyuh ka mhuma krig, ini bi ptlengi ka snaw, yaasa musa tmsamat do smtrung saw smeisug euda, ini angal samat ni ini ksuyang hru na ka krig uri da. Srnabaw ka bubu krig o mnegphug bi, bbaraw bi ka waray nuqih, mkray ini qstug ni mrana bi ngalan nuqih uri. Misan ka bubu krig o llbu bi ka waray nuqih na ni mnegripuh bi uri.

Paah nuqih bitaq maawaray cinun o saw nii, smkrig, rbgun mtasaw qsiya **phbuh** nuqih, mhidaw nuqih, mtgiya, dmaus, **mhpu**y waray, rmbug

qmagas waray, mahu waray, mhidaw waray, hmhaw waray(**musut waray sun uri**), dmgsay waray ni tminun.

Qngqaya cinun o **ubung**, qataq, kusut, sntruma, bgiya, kikut, gikus, wahug, jisayan, cyadan, surul, wahug bluhing, gluq walu, dowsan.

Patas qabang o tnunan msbalay patas, tnunan **peaway** patas, tnunan dowriq patas, tnunan phpah patas ni **pniri**.

Lukus snaw o sla, pala, habuk, towrah ni trak. lukus kuyuh o pala, usux, pdagit, habuk, sla.

Bukung ni kbhug o kika mtduwa mlukus towrah ni ptrak embanah trak, psaan marung axa ka embanah trak nii, 1 marung o mnangal 1 tunux pais, 2 marung o mnangal 2 tunux pais, saw nii nasi lala nngalan na tunux pais o lala marung uri.

Niqan kingal duri ka lukus Truku o lukus hmuril sun, rmgrig siida o wana snaw mdudul rgrig ka mlukus niya, kiya do embahang hnanng hmuril ka kana emprgrig o asi psdka pseupu kana smnegul hyaan rmgrig, rgrig dha o malu bi qtaan.

織布

苧麻是太魯閣族人織布的主要原料。祖先透過生活經驗，瞭解苧麻纖維具有十分優秀的紡織性能。苧麻大都由婦女種植，嚴禁男人參與。春季麻柄易折，纖維長且強韌，纖維收取量也多；而冬季第三期的麻纖維則短而易脆。苧麻纖維變成織布線的過程是割麻、剝麻、打紗、洗紗、日曬、捻紗、捲紗、紡紗、煮線、浸漬、洗紗、日曬、理線、盤線、織布線。

織布工具有織布箱、綜光線、綜棒、挑花棒、打緯板、布軸、梭、腰帶、經理架、捲線器、紡紗器。織布紋路大約有五種：平紋織，斜紋織，菱形織，花織，米粒織或浮織。

領袖或領導者(bukung)、英雄(kbuhug)、男子漢(balay bi snaw)才有資格穿紅胸衣、繫紅帶，紅帶上有貝殼製成的圓形物(marung)，圓形物代表取過的人頭。

還有一件叫鈴舞衣，短大衣、吊有鈴鐺，這是領舞者在跳舞時穿的，舞群們隨著領舞者鈴鐺聲音跳同樣的舞步，這樣大家可以跳出美妙的舞姿。